

MIELIPITEEN- JA SANANVAPPAUS SEKÄ VIHAPUHE JA -RIKOKSET

Jyväskylän kaupunki, Ankkuritoiminta

MIELIPITEEN- JA SANANVAPPAUS

Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta.

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus

SANANVAPPAUS

Sananvapaus on suhteellinen perusoikeus.

Sitä ei voida käyttää loukkaamaan muita perusoikeuksia.

- Rasistista tai fasistista puhetta ei tarvitse suvaita sananvapauteen vetoamalla.
- Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

RAJOITUKSIA SANANVAPAUDELLE

Lainsäädännössä on rajoituksia sananvapaudelle silloin, kun sen käyttö loukkaa jotain toista oikeushyvää. Sananvapaus ei oikeuta syrjintään, toisen ihmisen kunnian loukkaamiseen tai väkivaltaan yllyttämiseen!

Sananvapauden väärinkäyttäminen

Suomessa lainsäätäjä on puuttunut sananvapauden väärinkäyttämiseen muun muassa seuraavilla rikoslaissa rangaistaviksi säädetyillä teoilla:

- kunnianloukkaus (RL 24:9)
- yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen (RL 24:8)
- kiihottaminen kansanryhmää vastaan (RL 11:10)
- julkinen kehottaminen rikokseen (RL 17:1)
- uskonrauhan rikkominen (RL 17:10)
- seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen (RL 20:17)

MIKÄ ON VIHARIKOS?

Suomen lainsäädäntö ei määrittele erikseen viharikoksen käsitettä. Puhekielessä viharikoksella tarkoitetaan rikosta, jonka motiivina on ennakkoluulo tai vihamielisyys uhrin edustamaa kansanryhmää kohtaan. Teko voi kohdistua myös valtaväestöön.

Teko kohdistuu henkilöön sen takia, että rikoksen uhri kuuluu johonkin kansalliseen, uskonnolliseen, etniseen, seksuaaliseen tai muuhun vastaavaan kansanryhmään. Teon motiivi ratkaisee sen, voiko se olla koventamisperuste.

Esimerkiksi yleisimpiä rasistisesta motiivista tehtyjä rikoksia ovat esimerkiksi pahoinpitely, laitton uhkaus ja kunnianloukkaus.

MITÄ ON VIHAPUHE?

Puhekielessä vihapuhe on muodostunut käsitteenä tulkinnanvaraiseksi.

Vihapuheeksi katsotaan helposti kaikki epäasiallinen puhe tai kirjoitus.

Valitettavasti tätä esiintyy usein monissa eri kouluissa. Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksessa vihapuhe on määritelty seuraavasti:

”Vihapuhetta ovat kaikki ilmaisumuodot, jotka levittävät, lietsovat, edistävät tai oikeuttavat etnistä vihaa, ulkomaalaisvastaisuutta, antisemitismiiä tai muuta vihaa, joka pohjaa suvaitsemattomuuteen.”

Tämä koskee niin aggressiivista suvaitsematonta kansalaismielisyttä kuin vähemmistöjen, siirtolaisten, ja siirtolaistaustaisten ihmisten syrjintää ja vihamielisyttä heitä kohtaan.

VIHA TEON MOTIIVINA

Rangaistava teko kohdistuu johonkin ihmisen tai ihmisryhmän ominaisuuteen. [Suomen rikoslain](#) 6 luvun 5 §:n mukaan rangaistusta voidaan koventaa, kun rikoksen motiivina on viha kansanryhmää kohtaan. Rikoslaisissa on mainittu seuraavia ominaisuuksia:

- Rotu
- Ihonväri
- Syntyperä
- Kansallinen tai etninen alkuperä
- Uskonto tai vakaumus
- Seksuaalinen suuntautuminen
- Vammaisuus
- Sukupuoli

A modern, illuminated bridge spans across a body of water at night. The bridge's structure is lit with warm white lights, and its reflection is visible in the calm water. The sky is a deep blue with some clouds. In the background, a city skyline is visible with some buildings lit up. The overall mood is serene and modern.

KIITOS!

Olkaa ihmisiksi!

JYVÄSKYLÄ